

Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän lausunto väyläviraston investointiohjelmasta vuosille 2024–2031

Yleistä

Väylävirasto laatii vuosittain valtion väyläverkon 8-vuotisen investointiohjelman osana valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman, Liikenne 12 -suunnitelman, toimeenpanoa. Vuosien 2024–2031 investointiohjelma on Väyläviraston tietoon perustuva ehdotus rata-, maantie- ja vesiväylähankkeiden toteuttamisesta ja niiden vaikutuksista. Investointiohjelman toteutumista seurataan vuosittain, ja seurannan tuloksia hyödynnetään päivityksessä. Nyt kyseessä on tammikuussa 2022 julkaistun ensimmäisen investointiohjelman toinen päivitys. Eduskunta päättää investointiohjelman kehittämishankkeiden toteuttamisesta.

Tampereen kaupunkiseutu kiittää mahdollisuudesta lausua investointiohjelmasta. Kaupunkiseutu on aiemmissa lausunnoissaan esittänyt näkemyksiään vastaaviin kysymyksiin sekä kommentoinut investointiohjelman kytkemistä osaksi eri tasojen liikennejärjestelmätyötä.

Lausunnossaan investointiohjelmasta 2024–2031 Tampereen kaupunkiseutu tuo esille Tampereen kaupunkiseudun tarpeita ja tietopohjaa tunnistettuihin toimintaympäristön muutoksiin vastaamiseksi.

1. Onko mielestänne investointiohjelmassa kokonaisuutena onnistuttu vastaamaan sille asetettuihin tavoitteisiin ja muuttuneeseen toimintaympäristöön?

Tampereen kaupunkiseudun näkemyksen mukaan toimintaympäristön muutokseen on reagoitu perustellusti päivittämällä kustannusarviot sekä hankkeiden yleiset perusteet, mikä on johtanut esitettävien hankkeiden listoihin.

Tampereen kaupunkiseutu tuo esille, että taloudellisen tilanteen sekä yhä konkreettisemmiksi muuttuvien ympäristöhaasteiden vuoksi investointiohjelmassa on **perusteltua lisätä rahoitusta kestävästä liikunnan edistämiseen ja kustannustehokkaisiin hankkeisiin**. Kestävä ja turvallista liikennejärjestelmää tukevat hankkeet vahvistavat monipuolisesti ekologista, taloudellista ja sosiaalista kestävyttä.

Investointiohjelmassa tulee tuoda selkeästi esille se, että investointiohjelmaan tunnistettujen investointihankkeiden, ja erityisesti sen ulkopuolelle jäävien investointitarpeiden, yhteiskustannuksen sekä väyläverkon kehittämiseen osoitetun rahoituksen välillä on valtava epäsuhta, mikä edellyttää hankkeiden määrätietoista priorisointia. Tämän epäsuhtan tunnistaminen perustelee edelleen sitä, että myös pienemmät ja kustannustehokkaat hankekokonaisuudet tulee ottaa osaksi valtionverkon kehittämisen keinovalikoimaa.

Seudullinen yhteistyö tulee tunnistaa mahdollisuudeksi kohdentaa kustannustehokkaasti investointiohjelman rahoitusta. Seudulliset liikennejärjestelmäsuunnitelmat ja MAL-sopimus ovat potentiaalinen keino tämän toteuttamiseksi.

2. Ovatko investointiohjelman perustelut vaikutusten kautta tasapuoliset ja selkeät?

Tampereen kaupunkiseutu pitää tärkeänä, että investointiohjelman muodostaminen nojaa läpinäkyvään ja selkeään vaikutusten arviointiin.

Tampereen kaupunkiseutu kannustaa vaikutusten arvioinnin kehittämiseen edelleen siten, että mahdollistetaan laadullisen ja määrällisen arviointitiedon yhä johdonmukaisempi yhdistäminen. Nykymuotoinen hankearviointi ei parhaalla tavalla ilmennä joukkoliikennehankkeiden vaikutuksia. Esimerkiksi pyöräliikenteen osalta vastaavia hankearviointeja ei ole toteutettu, mikä asettaa ne lähtökohtaisesti eriarvoiseen asemaan.

Valtakunnallisten hankkeiden yhteydessä on tärkeää tunnistaa niiden vaikutukset kaupunkiseutujen ja niiden vaikutuspiirissä olevien alueiden tavoitteiden saavuttamiseen. Keskeistä on tunnistaa esimerkiksi valtakunnallisten hankkeiden muodostamat muutokset kaupunkiseutujen sisäisen liikkumisen eri kulkumuotojen välisessä kilpailutilanteessa.

Tampereen kaupunkiseutu on käsitellyt vaikutusten arviointia laajasti aiempia investointiohjelmia koskevissa lausunnoissaan.

3. Miten muuttaisitte investointiohjelmaa Liikenne 12 mukaisen liikennemuotokohtaisen talouskehityksen puitteissa ja miten perustelette muutosten paremmat vaikutukset?

Tampereen kaupunkiseutu pitää investointiohjelmaa lähtökohtaisesti onnistuneena: siinä on tunnistettu seudun kannalta keskeisiä kehittämishankkeita.

Rataverkko

Tampereen kaupunkiseudun näkökulmasta on erittäin tärkeää, että **Tampereen henkilöratapihan kehittäminen on tunnistettu koriin 1A**. Hanke on tunnistettu kynnysinvestoinniksi kaupunkiseudun lähi- ja kaukojunaliikenteen kehittämiseen sekä niiden yhteensovittamiseen. Hankkeen rahoituspäätöksen saaminen on seudulle erittäin tärkeää.

Tampereen kaupunkiseudun ja Väylän toteuttamassa ratakapasiteettiselvityksessä (2023) on tunnistettu mahdollisuuksia kehittää olemassa olevaan rataverkkoon ja junaliikenteeseen tukeutuvia seisakkeita. Seisakkeiden toteuttamiselle ei ole suunnitelmallista valmiutta, mutta sekä suunnittelu että toteutus voidaan tunnistaa mahtuvaksi investointiohjelman aikajänteelle. Kehittämistä olisi mahdollista toteuttaa samanaikaisesti Tampereen henkilöratapihan kanssa pitkäaikaisen häiriön välttämiseksi. **Tampereen kaupunkiseutu esittää, että seisakkeiden (2–4 kpl) kehittäminen tunnistetaan investointiohjelman korissa 1A toteutettavaksi hankkeeksi.** Tämä voidaan tehdä esim. hyödyntämällä toimintaympäristön muutoksen vuoksi pois jätettyjen hankkeiden rahoitusta. Vaihtoehtoisesti seisakkeiden toteuttamiseen voidaan hyödyntää MAL-yhteishankkeiden rahoitusta.

Tampereen kaupunkiseudun näkökulmasta on erittäin tärkeää, että **Helsinki–Riihimäki välityskyvyn parantaminen on korissa 1A**. Myös pääradan peruskorjaus tulisi käynnistää välittömästi.

Suurnopeusjunia suunnittelevat hankeyhtiöt, mm. Suomi-rata Oy, tulee roolittaa selkeästi suhteessa kansallisen väyläverkon kehittämiseen liittyvään valmisteluun.

Maantieverkko

Tampereen kaupunkiseudun saavutettavuuden ja elinkeinoelämän kilpailukyvyn näkökulmasta **on tärkeää, että vt 9:n kehittämiskohde Alasjärvi–Käpykangas on korissa 1A.**

Tampereen kaupunkiseudulla laaditaan paraikaa kestävä ja turvallisen liikkumisen suunnitelmaa sekä laaditaan pyöräliikenteen seudullisen pääverkon kehittämistarveselvitystä seudun ja Pirkanmaan ELY-keskuksen yhteistyössä. Nämä selvitykset muodostavat yhdessä selkeitä lähtökohtia maantieverkon kehittämiseksi kestävä ja turvallista liikennettä tukevaksi.

Seudulla laaditaan parasta aikaa myös joukkoliikenteen kehityskuvatyötä, jossa on tunnistettu selkeä tarve ja potentiaali joukkoliikenteen ja maantieliikenteen paremmaksi yhteen kytkemiseksi mm. liityntäpysäköinnin avulla. Liityntäpysäköinnin kehittäminen ja automattojen siirtäminen joukkoliikenteeseen mahdollistaa tavoitteiden saavuttamista.

Tunnistaen toimintaympäristön muutokset sekä olemassa olevan liikennejärjestelmän kehittämistarpeet tulisi maantieverkon kehittämisessä tunnistaa nykyistä vahvemmin kestävä liikkumisen edistämisen tarpeet sekä kustannustehokas potentiaali maantieverkkoa koskevien ongelmien ratkaisussa.

Tampereen kaupunkiseutu esittää kestävien ja kustannustehokkaiden ratkaisujen nostamista koriin 1A. Näitä ovat esim. liityntäpysäköinnin ja pyöräliikenteen yhteyksien sekä joukkoliikenteen saavutettavuuden ja liikenneturvallisuuden kehittämiskohteet.

Kustannustehokkuus muodostuu hankkeiden pienistä kustannuksista sekä monipuolisesta vaikuttavuudesta. Hankkeita voidaan toteuttaa hyödyntämällä investointiohjelman päivityksessä toimintaympäristön muutoksen vuoksi pois jätettyjen hankkeiden rahoitusta. Vaihtoehtoisesti toteuttamiseen voidaan hyödyntää MAL-yhteishankkeiden rahoitusta.

Tunnistaen olemassa olevan ja valmistuvan tietopohjan, edellä nostetut valtion ja kuntien yhteiset hankepaketit (seisakkeiden kehittäminen ja kestävät kustannustehokkaat ratkaisut) on perusteltua ottaa osaksi investointiohjelmalla rahoitettavaa toteutusta ja rahoituspäätöksiä.

4. Miten kehittäisitte investointiohjelman laatimisen prosessia, sen päivittämistä ja seurantaa?

Tampereen kaupunkiseutu on aiemmissa lausunnoissaan ottanut kantaa investointiohjelman prosessin kehittämiseen. Pääviestimme on, että seudullisessa liikennejärjestelmätyössä tehtyä valtion ja MAL-kaupunkiseutujen hyvää yhteistyötä kannattaa hyödyntää määrätietoisesti. **Investointiohjelman seuraava päivitys tulee olla lisäksi avoin MAL 2024–2027-sopimuksissa neuvotelluille väylähankkeille.**

5. Minkä investointiohjelman ulkopuolisten kohteiden suunnittelua tulisi vaikuttavuuden perusteella edistää lähivuosina investointiohjelman tulevia päivityskierroksia varten?

Tampereen kaupunkiseutu on tuonut lausunnossaan jo aiemmin esille pääradan kehittämisen, seudun lähijunaliikenteen seisakkeiden sekä kestävä liikkumista tukevien kustannustehokkaiden ratkaisujen suunnittelun ja toteutuksen. Näiden lisäksi suunnittelun

avulla on tärkeää edistää Nokian–Porin suunnan ratakapasiteetin lisäämistä, Orivesi–Oriveden keskusta -rataosuuden sähköistystä sekä Tampereen järjestelyratapihan siirtoa.

6. Miten muuten haluatte kommentoida investointiohjelmaa?

MAL-sopimusneuvottelut vuosille 2024–2027 on määrä käynnistää pian. Investointiohjelman laatiminen vuosille 2025–2032 on tärkeää kytkeä johdonmukaisesti MAL-sopimusten valmisteluun.

Tampereella 20.2.2023

Päivi Nurminen
seutujohtaja, Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä

Lisätiedot:

Seutujohtaja Päivi Nurminen
Puh. 040 754 3692, paivi.nurminen@tamperenseutu.fi

Liikennejärjestelmäpäällikkö Tapani Touru
Puh. 040 503 4237, tapani.touru@tamperenseutu.fi